

บทที่ 3 ระเบียบและวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเดื่อ และเพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเดื่อ โดยมีการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ศึกษาบริเวณบ้านคูเดื่อ และบริเวณหาดคูเดื่อ ซึ่งมีลักษณะเป็นหาดทรายฝั่งตะวันออกของแม่น้ำมูล มีความยาวของหาดจากทางทิศเหนือมาทางทิศใต้ 500 เมตร ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานและระเบียบวิธีวิจัย รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 แหล่งของข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลในส่วนนี้ได้มาจากการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่กำหนดไว้ในขอบเขตการศึกษา ข้อมูลนี้ประกอบด้วย

- (1) ข้อมูลพื้นฐานของประชากร ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และตำแหน่งทางสังคม
- (2) ข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ ทศนคติต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับ และความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว
- (3) ข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และการได้รับการชักชวนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำหมู่บ้าน

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลได้แก่ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2 สำนักงานสิ่งแวดล้อมเขต 7 องค์การส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จ.อุบลราชธานี และได้การค้นคว้าเอกสารงานวิจัยจากห้องสมุดสถาบันราชภัฏเชียงราย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี และห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ บ้านคูเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมด จำนวน 182 หลังคาเรือน และประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

3.2.1. กลุ่มที่ 1 ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่ไม่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว จำนวน 114 หลังคาเรือน

3.2.2 กลุ่มที่ 2 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ที่ประกอบอาชีพหรือผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านจำหน่ายอาหาร 52 แห่ง ร้านบริการให้เช่าห่วงยาง /เรือพาย 8 แห่ง และสถานที่บริการรับฝากรถ 8 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 68 แห่ง

ทั้งนี้ สามารถแสดงการสุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จากจำนวนประชากรทั้งหมด 182 หลังคาเรือน ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 (จากตารางของ Hendel) ได้ตัวอย่างจำนวน 122 หลังคาเรือน และนำมาแยกจำนวนตามลักษณะของประชากร โดยการเปรียบเทียบค่าร้อยละ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของประชากร	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. ประชากรที่อาศัยในท้องถิ่น	114	77
2. ประชากรที่อาศัยในท้องถิ่น ที่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการ	68	45
รวม	182	122

สำหรับวิธีการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ได้ ผู้ศึกษาใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลทุกจากกลุ่มตัวอย่างจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนในหลังคาเรือนที่ 1 และเว้นไปอีก 2 หลังคาเรือน (ได้ค่าความห่างจากจำนวนประชากร 182 หลังคาเรือน หารด้วย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 122 หลังคาเรือน ได้ผลลัพธ์ ค่าความห่างเท่ากับ 1.5) แล้วจึงเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อไปจนครบ 122 หลังคาเรือน

3.2.3 กลุ่มที่ 3 ประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 5 คน ได้แก่

- (1)ผู้บริหารและคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล แจระแม จำนวน 2 คน
- (2)ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ตำบลแจระแม จำนวน 2 คน
- (3)ประธานกรรมการหาครูเดื่อ จำนวน 1 คน

3.3 เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูลในการศึกษครั้งนี้ มีทั้งการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิของกลุ่มตัวอย่าง และทุติยภูมิ

3.3.1 สำหรับเครื่องมือที่ใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยการใช้แบบสอบถามที่ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่จัดสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์การศึกษาประกอบไปด้วยลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Questions) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) และลักษณะของคำถามแบบประเมินค่า Rating Scale 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และตำแหน่งทางสังคม โดยการใช้แบบสอบถาม มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบระดับกลุ่มชั้น (Nominal Scale) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาครูเดื่อ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน
4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน

โดยใช้แบบสอบถาม ที่มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบคำถามตามสิ่งที่ตนปฏิบัติจริงในปัจจุบัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 30 ข้อ โดยมีระดับการให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมมาก
3	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หาดคูเดื่อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ

(1) ข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ ทักษะติดต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับ และความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

(2) ข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และการได้รับการชักชวนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำหมู่บ้าน

โดยใช้แบบสอบถาม ที่มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบตามความคิดเห็นของตน เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 35 ข้อ (ปัจจัยภายใน 15 ข้อ ปัจจัยภายนอก 20 ข้อ) โดยมีระดับการให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หาดคูเดื่อ ประกอบด้วยข้อคำถามที่ผู้ศึกษาถามถึงระดับความคาดหวังของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเดื่อ โดยแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน
4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน

โดยการใช้แบบสอบถาม ที่มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบคำถามตามสิ่งที่ตนปฏิบัติจริงในปัจจุบัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 30 ข้อ โดยมีระดับการให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมมาก
3	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง	ระดับของการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

และข้อคำถามที่ถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างไร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์หาแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้สามารถแสดงความต้องการและคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล

การศึกษารั้ครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลบริเวณพื้นที่ศึกษา ดังนี้

3.4.1. การศึกษาสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจสภาพทั่วไปของพื้นที่ประกอบการสังเกต การใช้แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวประกอบและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ผู้นำประจำตำบล ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้รู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ศึกษา นโยบายต่างๆและการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา

3.4.2. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หาดคูเดื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีข้อคำถามที่ได้ตั้งไว้โดยการถาม-ตอบ จากประชากรที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.4.3 การตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดได้ถูกนำมาตรวจสอบก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป ขั้นตอนในการตรวจสอบที่สำคัญ คือผู้ศึกษาทำการตรวจสอบแบบสอบถาม ที่ได้ทำการรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วทีละชุดเพื่อดูความถูกต้อง สมบูรณ์และความเป็นเอกภาพ จากนั้นจึงถ่ายรหัส (Decoding) ลงกระดาษกรอกรหัส (Coding Sheet) และถ่ายข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ถ่ายทอดเรียบร้อยแล้ว สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา ในการประมวลผลข้อมูลโดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งทางสังคม โดยมีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบระดับกลุ่มชั้น (Nominal Scale) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การกระจายแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และ การกระจายร้อยละ (Percentage Distribution)

(2) ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเดื่อ การหาระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หาดคูเดื่อ ประกอบด้วย

- การค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา
- การวางแผน
- การปฏิบัติงาน
- การตัดสินใจ
- การติดตามประเมินผล

โดยมีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

(3) ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย

- ข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ ทศนคติต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับ และความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว
- ข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และการได้รับการชักชวนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำหมู่บ้าน

โดยมีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.2 ข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ได้นำมาประเมิน (Rating Scale) ในระดับต่างกัน ซึ่งเกณฑ์การแปลผลนั้นผู้ศึกษาได้ใช้สูตรในการคำนวณหาอันตรภาคชั้น คือ

$$\frac{\text{Max} - \text{Min}}{n}$$

เมื่อ Max = ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด
Min = ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด
n = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ซึ่งเมื่อแทนค่าแล้วจะได้ดังนี้

$$\frac{5 - 1}{5} = \frac{4}{5} = 0.8$$

ดังนั้นอันตรภาคชั้นของเกณฑ์การแปลผลมีดังนี้

ระดับความสำคัญ	คะแนน	คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
มากที่สุด	5	4.21 – 5.00	มากที่สุด
มาก	4	3.41 – 4.20	มาก
ปานกลาง	3	2.61 – 3.40	ปานกลาง
น้อย	2	1.81 – 2.60	น้อย
น้อยที่สุด	1	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

3.5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสอบถามนั้น จะนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)